

Шок. Авантюрна історія одного самвидаву

КУПИТИ

«Це буде книжка про пригоди молодого письменника, його друга - невизнаного генія маркетингу і подругу їхню - повію-незайманку».

Рома - автор-початківець, чий рукопис приречений на успіх. Утім жодне видавництво не зуміло розгледіти потенціал тексту, що на 70 % складається із цитат Толкіна. Тож Рома і його друг Барік вирішують видати книжку самотужки.

Так народжується легенда про смертельно хворого автора та його дебютний - і останній - роман. Друзі з головою пірнають у всі тонкощі самвидаву: шукають, де дешевше надрукуватися, розкручують соцмережі, організовують тур, розсилають передзамовлення. І брешуть, брешуть, брешуть... А Рома на додачу ще й закохується у власну читачку.

Куди заведе друзів брехня й чим доведеться заплатити за цю божевільну авантюру?

Дмитро Скочко - письменник, автор книжки «До Слова» про українських митців із харківського будинку «Слово» та постапокаліптичного детективу «Сміття» про Харків 2040 року.

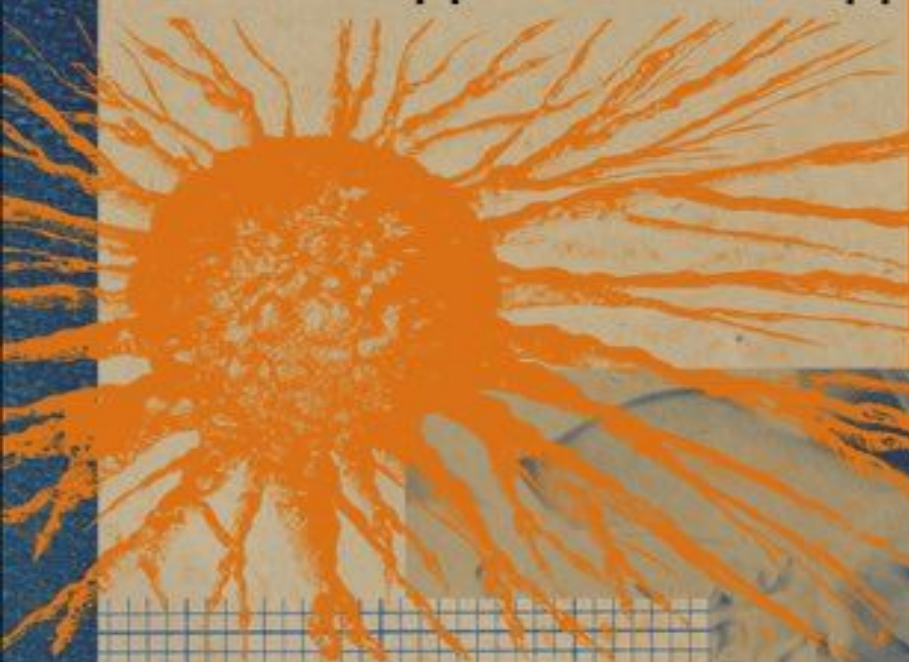
б

ДМИТРО СКОЧКО

ШОК

авантюрна історія
одного самвидаву

Дмитро Скочко

ШОК

*Авантюрна історія одного
самвидаву*

Роман

віхрла

Київ · 2025

УДК 821.161.2'06-312.4
С49

Скочко Дмитро

С49 Шок. Авантюрна історія одного самвидаву: роман / Дмитро Скочко. — Київ : Віхола, 2025. — 320 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8517-53-3

«Це буде книжка про пригоди молодого письменника, його друга — невизнаного генія маркетингу і подругу їхню — повію-незайманку».

Рома — автор-початківець, чий рукопис приречений на успіх. Утім жодне видавництво не зуміло розгледіти потенціал тексту, що на 70 % складається із цитат Толкіна. Тож Рома і його друг Барік вирішують видати книжку самотужки.

Так народжується легенда про смертельно хворого автора та його дебютний — і останній — роман. Друзі з головою пірнають у всі тонкощі самвидаву: шукають, де дешевше надрукуватися, розкручують соцмережі, організовують тур, розсилають передзамовлення. І брешуть, брешуть, брешуть... А Рома на додачу ще й закохується у власну читачку.

Куди заведе друзів брехня й чим доведеться заплатити за цю божевільну авантюру?

УДК 821.161.2'06-312.4

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено.

© Дмитро Скочко, 2025

© Оксана Йориш, обкладинка, 2025

© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2025

Частина перша

Видавничий процес

«ШОК! Із відомого співака дістали триметрового... ЧИТАТИ ДАЛІ». Такою контекстною рекламою ряснів ледь не весь сайт із безплатною музикою, який більше походив на телефонну будку чи стовп, обклеєні оголошеннями купівлі-продажу. Картинки наповзали одна на одну, банери мерехтіли та блимали, заголовки звучали й справді шокуюче. «Як за допомогою столової соди збільшити член...», «У родині президента сталося велике горе...» і ще багато чого цікавого.

В однокімнатній квартирі за комп'ютерним столом кольору молочного дуба перед монітором сидів Барік. На столі стояли дві стопки, почата пляшка коньяку «Шабо», попільниця і блюдце з півкільцями лимонів, поруч із якими вже лежали обгризені присохлі шкірки. Підперши рукою підборіддя, Барік дивився червоними від диму очима в екран і слухав історію молодого автора і за сумісництвом його друга — Роми.

— Ти читав Толкіна? — спитав письменник.

— Це блогер? Кинь краще лінк на ютубчик, я гляну.

— Ні, дятел, це автор крутих книжок.

— А, не, — відмахнувся Барік, — у мене немає часу на таке.

Рома на мить задумався над словами друга, шукаючи в них сенс, але, не знайшовши, струснув головою і продовжив:

— Я прочитав його топові книги: «Володаря перснів», «Гобіта», «Сильмариліон». Вивчив усі закони жанру фентезі й тепер знаю, як він працює. Головне — це створити живий світ, заселити його яскравими персонажами, вибудувати між ними цікаві сюжетні зв'язки. А ще знаєш, що?

— Ти ж скажеш?

— А ще треба писати довгими хитромудрими реченнями, щоб епічно звучало. От послухай, як я написав. — Рома прочистив горло, випнув груди й зачитав: — Небесне світило, спускаючись за виднокіл, прощалося з днем, барвлячи вицвіле небо кривавими розводами, змушуючи вбиратися його у багрянець. Ще трохи — і цей світ поцілує п'ятьма.

Барік глибоко затягнувся сигаретою і, не відводячи байдужого погляду від монітора, протягнув:

— Та ну, не може бути. Це ти сам написав?

— Скажи, аж дрижаки по тілу? А ти хоч знаєш, скільки часу я вбив на цю книгу? Два місяці! Два гробані місяці прописував персонажів, розкривав їхні характери, зв'язки, робив фентезійний світ об'ємним, живим і не схожим на жоден із раніше створених. А скільки я собі чого забороняв, обмежував! Я ж за ті два місяці жодного разу не виходив потусити з вами на районі. А ще постраждала моя робота на складі.

Барік хмикнув.

— Робота на складі постраждала від твого постійного бухання, а не від писанини.

— Та я за ті два місяці жодного разу нічого міцнішого за чай не пив! Книга стала новим сенсом життя, шариш? Вона, її герої, новий світ займали весь вільний простір думок. Книга не давала спати ночами, я постійно тільки те й робив, що обдумував наступні епізоди. Прикинь, я почувався богом, який створює нову планету і населяє її новими істотами. Це так заводило!

Барік скривився.

— Серйозно, тебе *це* заводило?

Рома хотів був уже дорікнути Баріку за знецінення його переживань, але вчасно зупинився, зрозумівши, що далі підуть крики, сварка, і він не зможе до кінця розказати сумну історію.

— Це ти просто не читав, а вже засуджуєш. Якби ти поринув у світ Крайньозем'я, познайомився з прикольним нарідцем добітів, прогулявся стежками сутінкового лісу, спустився потічками з гірського міста — повір, ти б так не говорив.

Рома замовк, у кімнаті обірвалися живі голоси, і тільки ірландський фолк із колонок порушував тишу.

«Я у тридцять — мільйонер. Можу поділитися секретом». Барік продовжував читати заголовки контекстної реклами, а Рома впав у ностальгійні спогади. З теплом у серці та сльозою на щоці він пригадував дні роботи над книгою. Пригадав, як після місяця писанини, коли фінальна битва відбулась, армії світла у важкому поєдинку перемогли армії зла, а три відважні добіти викинули артефакт із життям та силою темного короля за край світу, його сага за об'ємом ледь дотягувала до одного розділу «Володаря перснів». То була перша проблема, з якою зіткнувся молодий автор у процесі письма.

Витративши цілий день на роздуми про вихід із непростої ситуації, хлопець прийняв рішення. Багато письменників цитує у своїх творах інших великих авторів. Для цього є навіть спеціальний термін — центон. Тож Рома вирішив узяти кілька цитат із Толкіна. Тим більше, що «Володар перснів» дуже схожий на його «Короля амулетів».

Рома не без подиву відмічав, що ледь не кожен рядок толкінівської книги доволі влучно вписувався в його власну сагу. Він радів такому перебігу письменницького процесу. Доведення книги до необхідного об'єму хоча б у шістдесят тисяч слів ставало не настільки важким завданням, як йому спершу здалося.

Минув ще майже місяць, і рукопис був готовий до надсилання у видавництва. Рома, звісно, чув про редактуру, коректуру, про те, що рукопис має відлежатись, а потім його ще кілька разів потрібно відредагувати — але на все це не було часу. Редактурую займатиметься видавництво, яке візьме рукопис. Він свою роботу виконав — написав роман.

Барік раптом збагнув, що не чує нудного бубоніння. Він поглянув на друга — обличчя Роми розпливалося в замріяній усмішці, а відсторонений погляд літав десь далеко, в одному з Мультивсесвітів, де Ромин рукопис сприйняли як літературний твір. Хлопець марив, як видавництва влаштовують бійки за його бестселер, як, наче на аукціоні, одне поперед одного підвищують роялті молодому письменнику, обіцяють багаторічні контракти. Уявляв, як у бій вступають світові видавці, книгу перекладають десятками мов, захмарні накладі, сотні презентацій, премій та відзнак. «Розступіться! Новий Толкін!» — кричатимуть заголовки в пресі. І в один прекрасний день йому телефонує Пітер Джексон і просить дозволу зняти епічний фільм за його романом, пропонує Ромі долучитися до написання сценарію...

— Ти закінчив? — озвався Барік. Слова ляпасом вирвали письменника із країни мрій, посмішка зблідла, він спохмурнів.

— А? Ні, це я розказав тобі приємну частину історії. Далі буде відстій. Я розіслав свій рукопис в усі видавництва, адреси яких тільки знайшов. Ти, друже, нічого не знаєш про очікування, якщо не чекав відповіді від видавництв. Це просто нестерпне випробування. Так

навіть у церкві не чекають на друге пришествя Христа, як я чекав листа від видавництва.

— Мені бабця в дитинстві Біблію замість казочок читала, різні там церковні Євангелія... так от я знаю, що другого пришествя Христа люди не чекають, бо це буде кінець світу, Апокаліпсис, ясно? — зауважив Барік.

Рома скрипнув зубами: невже так важко поспівчувати другові, а не вставляти оці недоречні зауваження? Він демонстративно налив коньяк тільки у свою стопку і хильнув. Тоді продовжив:

— За всіма канонами я склав рекомендаційного листа — він був ідеальний — і став чекати. Прикинь, день чекаю — нічого, другий — нічого, третій — нічого, четвертий...

— Дай вгадаю!

— ...нічого.

— Пряма із язика зняв!

— Проїшов тиждень — ніяке видавництво не відповідало. Тоді я продублював лист із пропозицією. Не, ну раптом у спам попало, ото було б обідно. Але вони всі як змовилися — грали зі мною в мовчанку. Баріку, от скажи як людина, яка цілими днями тільки те й робить, що розбирає електронну пошту: хіба так важко просто відписатися, мовляв, Романе, ми отримали ваш рукопис і починаємо його вчитувати. Це що, так важко?

Зауваження, що Барік цілими днями тільки те й робить, що розбирає електронну пошту, його трохи так заділо. Він відповів:

— Важко. Поприсилають різного сміття, а ти тоді розгрібай його, ще й відповідай кожному. Відповідалок не вистачить, ясно?

— Та ой, це ж їхня робота! Коротше, минає два тижні, а відповідей — аж нуль. Тоді я вирішив змором їх взяти. Почав кожен день писати один і той же лист. Ось, дивися, — Рома посунув Баріка, і той на кріслі з коліщатками відкотився вбік по голому лінолеуму. Рома згорнув сайт із музикою і відкрив свою пошту.

— Читай, — сказав він Баріку.

«Вельмишановне видавництво [назва видавництва]. Мене звати Роман Гриневич, я — автор рукопису “Король амулетів”, який я вам щодня надсилав весь попередній тиждень. Я так і не дочекався

від вас, вельмишановне видавництво, відповіді. Я вас дуже прошу, благаю звернути увагу на мій рукопис і відповісти в найкоротші терміни, адже він вартий уваги. Це щось нове у світі фентезі, такого ви, вельмишановне видавництво, точно не читали. Моя книга приречена на успіх. Будь ласка, дуже вас прошу, вельмишановне видавництво, прочитайте мій лист і дайте відповідь. Дуже прошу і благаю! Дякую».

Барік прочитав і скривився.

— Ех, малувато вельмишановності та плазування. Слабенько, друже, ти прогнувся.

— А от і ні, — пожвавився Рома. — Спершу я сам так думав, ну, типу, нічого не вийде. Мене вже почала накривати страшенна депресуха, але сьогодні прийшло аж два листи від двох різних видавництв. — Рома спершу запалився, повеселішав, проте, довіривши Баріку прочитати ці листи, знову спохмурнів і налив собі коньяку. Барік почав читати під фонові звуки шмаркання та хлипання друга.

Перший лист виявився доволі коротеньким:

«Добридень! Дякуємо за увагу до роботи нашого видавництва. Редакційна рада винесла негативне рішення щодо публікації вашого твору, тому що не бачить його високого комерційного потенціалу».

— Мудаки, — прокоментував Рома. — Вони ще зі шкіри пнутимуться, щоб підписати зі мною контракт на наступну книгу, коли ця вистрілить.

Барік відкрив другого листа:

«Вітаємо, Романе! Ми раді, що ви звернулись до нашого видавництва. Мусимо відмовити вам у виданні вашого твору, в якому мало спільного з якісною літературою. Він містить переважно скопійовані уривки тексту з книги “Володар перснів”. Також радимо вам звернути увагу на правильне трактування слова “сюжет”, бо з вашим твором воно нічого спільного також не має. Надісланий рукопис не відповідає критеріям нашого видавництва. Дякуємо за увагу».

— Оце вони грубо, — видихнув Барік, відкинувшись у кріслі. Рома сповз із табурета, всівшись на підлогу і схиливши голову на коліна.

— Та суки вони! Ні, не суки — гірше, — знову хлипання. — Як можна... такими словами... вони що, не могли нормально відповісти? — білі в ластовинні руки молодого письменника почервоніли, і Барік тільки міг здогадуватися, який відтінок багрянцю зараз заливає заховане обличчя друга.

— Я ж... я ж стільки писав, старався, стільки безсонних ночей, а вони: «Мало спільного з якісною літературою». Гівнюки!

Барік знову відкрив сайт із музикою, і його погляд прилип до чергової контекстної реклами, що обіцяла дуже таємний спосіб, як заробити мільйон за кілька днів.

— Я ж не для збагачення це писав, — продовжував побиватися письменник із раненою душею, — та хай би вдавилися моїми роялті, не треба воно мені. Хоч мільйон хай заробили б на моїй роботі — мені й копійки не треба, лише видали б книгу. Ось що головне!

Поміж усього безглузлого белькотіння Барік раптом почув фразу, яка за весь вечір і справді зацікавила.

— Ти хочеш сказати, що на книзі можна заробити мільйон?

— Ну а що, якщо книга коштує двісті п'ятдесят гривень, то для мільйона треба продати всього чотири тисячі примірників. Але ж кажу, тут діло не в цьому: мені головне — щоб книгу видали.

Барік кинув ще один погляд на шокуючу контекстну рекламу і, скочивши з крісла, швидко рушив у коридор.

— Сиди тут, не розбігайся, я — відлити.

Він зайшов у ванну, оздоблену помаранчево-бежевою кахельною плиткою з почорнілими від вологи швами і викрутив на всю кран із холодною водою. Від коньяку і сигаретного диму його очі пекли, а думки затягнула хмільна липка павутина. Але зараз йому потрібні чистий розум і холодна голова. Він відчував, коли наклывується якась виграшна справа, головне в такий момент — встигнути вхопити її за хвоста і не відпускати.

Хлопець набрав повні долоні води і хлюпнув собі в обличчя, потім — ще двічі. Приємна прохолода освіжила думки, шум у вухах зник, погляд прояснився. Барік підняв голову і подивився в дзеркало над умивальником, зазираючи глибоко собі в очі. Він підсунув обличчя ще

ближче до дзеркала і побачив у очах слабкі жаринки. Він діставав із пам'яті друзки невдалих, зруйнованих попередніх планів розбагатіти й підкидував їх у ті слабкі вогники, щоб на попелищі минулих гірких досвідів зайнялося полум'я нового плану, що неодмінно буде успішним.

Любов до комерції у Баріка зародилась ще в шкільному віці, коли в алюмінієві каструлі він накидав залізних гвинтів і шайб, пресував каструлі та здавав їх на металобрухт. Уся вага йшла за ціною алюмінію. Ну, до певного моменту. Коли в приймальному пункті дізнались про такий інноваційний підхід юного Баріка, йому разом із нирками й печінкою ледь не відбили й любов до бариження, тобто комерції. Але Барік нутром відчував, що талант продавця не можна заривати в землю. Після школи він вступив до економічного. Закони ринку всюди однакові — хоч у пункті прийому металу, хоч на біржі цінних паперів, тому процес навчання мало приваблював хлопця. Всі п'ять років він присвятив практиці, стоячи на ринку Барабашова за лотком. І багато хто міг би подумати, що саме завдяки місцю роботи він отримав таке прізвисько, але ні.

Навчання його йшло без особливого клопоту. В універ він зазірав лише після сесії. Йому телефонували та говорили, що відрахують, якщо не з'явиться в деканат і не продемонструє свої комерційні здібності. Тоді Барік знаходив обмінник, купував валюту і йшов у деканат.

Після випуску перед нікому не відомим, але дипломованим генієм ринку відкрилися сотні шляхів, і так він потрапив до агентства нерухомості. Барік дивився на це з позитивом. Агентство — один із щаблів драбини, по якій він підніметься на вершину ринкового Олімпу. Його перемоги — ще попереду, а сама робота в агентстві Баріку подобалась. Невеликий колектив: він, секретарка та директор. Єдине, що йому *не* подобалося, — що вони стабільно раз на місяць переїжджали на нове місце, змінюючи номери телефонів, іноді — навіть назву фірми.

Через пів року роботи Барік вирішив звільнитись. На згадку про прекрасні дні в агентстві він прихопив із собою чашку з логотипом компанії, магнітик із мікрохвильовки та всю готівку з сейфа начальника. Полишав офіс із теплими спогадами про минулі часи.

Баріку пощастило, що ті гроші його начальник дістав приблизно в такий же спосіб, як і хлопець, тому поліцію не викликали. Колишній бос разом зі своїми друзями по тренажерній залі змусили добровільно повернути гроші назад. Барік тоді зрозумів: коли лежиш обличчям на асфальті, а на шию тобі давить важкий чобіт, ти все робиш добровільно. За минулі заслуги перед фірмою шеф навіть пробачив триста доларів, які Барік встиг просадити за два дні.

Потім були довгі пошуки себе та нової омріяної роботи, і на цьому відрізку життя доводилось перебиватися випадковими справами типу скуповування старих холодильників, мертвих акумуляторів і неробочих прасок, аби потім весь цей непотріб перепродати більшим скупникам, а ті, своєю чергою, перепродадуть ще більшим. Барік щоразу замислювався: а хто ж та остання ланка в цьому довгому процесі купівлі-продажу, хто ж купує такий мотлох не для подальшого перепродажу? Напевно, ті люди знають більше, ніж весь ланцюжок із бариг, а відповідно — і грошей мають більше. Проте Баріку так і не вдалося вийти на жодного з них.

Одного дня Баріка покликали на роботу в рекламне агентство. Справжнє, з ліцензіями, свідоцтвом про реєстрацію і штатним розкладом. Там Баріка називали таким ненависним йому ім'ям Борислав. Він одягнув світлу сорочку і сів за комп'ютер заповнювати комірки в таблицях, приймати електронну пошту, купляти печиво для офісу, замовляти бутильовану воду й нагадувати всім про робочі мітинги. Така праця хлопцю подобалась, але й там він відчував, що не розкриває весь свій потенціал. Відчував, що боги маркетингу і комерції поклали на нього значно вище призначення, тому він зачаївся, наче гепард у кущах, і чекав, доки його здобич втратить пильність. Але спершу він чекав, доки ця здобич з'явиться. Головне — вчасно її углядіти.

І ось він, шанс.

Основні деталі пазлу стали на місце. Хлопець ще раз хлопнув в обличчя водою і вийшов із вбиральні.

— Ну от що їм могло не сподобатись? Це ж шедевр! — розмовляв п'яний Рома до порожньої кімнати. Барік всівся назад у крісло й відкинувся на спинку, заклавши руки за потилицю.

— Здається, я бачив такий фільм. Забув, як називається, але він був довгим і складався з трьох частин. Він чимось нагадував твою книгу.

— От бачиш, Баріку, — підскочив письменник із підлоги, — за схожими сценаріями навіть фільми знімають, а на мій рукопис відповіло тільки два видавництва, і то відмовами. Звісно, на відомих письменниках можна заробляти гроші не напружуючись, а от щоб узяти молодого автора, у них вузьке...

— Братан, твоя проблема не в тому, що ти написав погану книгу...

— Погану книгу?! — вибухнув Рома, ледь не доводячи ситуацію до конфлікту на ґрунті приниження гідності.

— Тихо-тихо, я не те хотів сказати. Книга, звісно, крута, і якби я читав книжки, то твою би прочитав у першу чергу. Але для видавців це не очевидно, вони бачать тільки погану книгу... — Барік відвів погляд від монітора і подивився на Рому. — Я нічого не шарю в літературі, але знаю все про рекламу та ринок. Продаж книг — це теж бізнес, у якому про себе треба заявити. Тебе поки що ніхто не знає, тому видавництва і не хочуть ризикувати своїм баблом. Навіть якщо ти написав класну книгу, це не означає, що її вміть розкуплять. Цей товар потрібно просунути на ринок, розкрутити й продати. — Барік намацав свою тему, і тепер його перло, а Рома хапав кожне слово, ніби перед ним зараз відкриється істина буття.

— З правильним підходом до рекламної кампанії тобі нафіг не потрібні видавництва. Вони лише наживаються на талановитих письменниках, виступаючи посередниками між автором і читачем.

— Точняк, — протягнув Рома.

— Тут же все просто. Всього два пункти: надрукувати й продати. Ми самі видамо твою книгу і зрубимо на ній грошви. Бабло буде нашим, і ним не треба буде ділитися із жлобами з видавництв.

— Та ну...

— Я тобі кажу!

— Ми видамо книгу і її читатимуть?

— Ну, не знаю, чи читатимуть, але точно купуватимуть.

У Роми забилося дихання. Очі виблискували не лише від випитого алкоголю, але й від слів друга. Він ще нічого не розумів, але хід думок Баріка йому подобався. Барік продовжив:

— Зараз дуже добре заходить тема з SMM. Це типу реклама в інеті. У мене на роботі є кілька дівуль, вони займаються просуванням різних товарів у соцмережах. На перекурах я з ними розмовляю, тому в темі.
— Барік знову подивився в монітор. — Бачиш цю рекламу по всьому екрану. Думаєш, це маячня?

Рома звів брови, наводячи різкість на строкатих кольорах контекстної реклами.

— Повна.

— А ніхріна! Така реклама працює — і працює дуже ефективно. А знаєш чому? — це було риторичне запитання, але Рома про всяк випадок похитав головою. — Справа у заголовках: в одне коротке речення вміщено все, що приваблює читачів: перше разуче коротке слово з великих літер, — Барік тицьнув пальцем в один із рекламних банерів на слово «ШОК», — потім ідуть кілька слів, що інтригують, і речення обривається на найцікавішому місці. Це називається клікбейт. Навіть я, професіонал, і то іноді хочу клацнути на таку рекламу й прочитати продовження. Ти читав коли-небудь текст, на який ведуть ці банери?

— Ні.

— Там нічого немає! Тобто там взагалі нічого приголомшливого немає, все найцікавіше — у заголовку. Січеш?

— Угу, — збрехав Рома.

— Знаєш, чому така реклама спрацьовує? Бо люди люблять ШОК, а людська зацікавленість не дає пройти повз такі заголовки. Люди люблять інтригу і трагедію. Так, трагедію. Подивися на ці заголовки! Більшість із них натякає на горе в житті відомої зірки. На другому місці — як збільшити член, а на третьому — як скинути зайву вагу. Але друге і третє нам не потрібні.

— Я зрозумів! — нарешті вигукнув Рома. — Ми запустимо контекстну рекламу моєї книги...

— Рома, ти тупий, — резюмував Барік. — Люди, які читають книги, не будуть тицяти по такій рекламі.

— А що тоді?

Барік знизав плечима.

— Ми продамо тебе.

Тілистий Рома незграбно осів на табурет, ніжки якого роз'їхалися, і хлопець гепнувся на підлогу.

Голоси змовкли. Знову звуки волинки ірландського фолку з колонок не давали настати божевільній тиші.

— От срака! Так і знав, що цей стілець колись зламається піді мною, — зітхнув Рома, підводячись. — Повтори ще раз, бо я впав і не розчув, як ми продамо мою книгу?

Барік став серйозним, Ромі здалось, що друг протверезів. Його худе, кістляве обличчя з гачкуватим носом і глибоко посадженими очима нагадало письменнику зловісний образ гобліна з книги.

— Ми не продаватимемо книгу — ми продамо автора. Тебе продамо, ясно?

Рома витиснув із себе нервовий смішок, відчувши, що тверезість повертається і до нього, тому налив коньяку та осушив чарку. Слідом — другу. Міцний алкоголь обпік горло. Хлопець запитав здавленим голосом:

— Вибач, кого продамо?

— Та чого ти так напружився? Це я фігурально чи як у вас, у письменників, говорять... метафорично. Звісно, ми продаватимемо книгу, але рекламну кампанію побудуємо на авторові. На чомусь, що шокує в житті автора. Наприклад, скажемо, що ти смертельно хворий.

— Я?

— Угу, чувак. Мені прикро, але в тебе рак. Ну, типу ти хворий на рак. Доганяєш? — Барік присів поруч із Ромою, закинувши одну руку йому на шию, а другу виставив уперед, вказуючи на майбутнє крізь часову матерію. — Уяви, ще до друку книги ми розкрутимо в інеті сторінку на підтримку книги молодого письменника, але зробимо акцент на тому, що в автора — онкологія останньої стадії. Говоримо, що лікування вже марне, рідні бідкаються, лікарі розводять руками. Письменнику лишається прожити десь пів року. Такий молодий, ще би стільки міг написати! Але страшний недуг не залишив жодного шансу. Його останнє бажання — побачити, що книга знайде читачів до того моменту, як підуть метастази. До моменту, коли знеболювальні вже не діятимуть, автор хоче, щоб читачі тримали його книгу у своїх руках. Заради цього він вирушає в останню подорож містами з єдиною! презентацією! єдиною! книги! На презентаціях письменника мучить

нестерпний біль — це написано на його виснаженому обличчі, але заради спілкування з людьми він не відступає, з останніх сил зустрічається з читачами. Він бачить людей із книгою в руках, це трохи стишує біль і тримає смертельно хворого письменника на цьому світі.

По щоці Роми скотилася сльоза. Йому стало шкода себе.

— Повір, братка, ті, хто не купить книгу з жалості, куплять її через те, що захочуть мати на своїй полиці книгу молодого мертвого письменника, якого вони застали ще живим. Твоє горе продасть книги!

— Ти чортів геній, — хлипав Рома, ковзаючи долонями по щоках. — Як у твою божевільну голову тільки прийшло таке?

— Я пройшов гарну школу.

— А з чого почнемо? — Рому знову почало випалювати зсередини полум'я збудження. Світова слава, літературні премії, контракти, інтерв'ю, Пітер Джексон — все це знову повернулося до нього.

— Почнемо з того, що протверезіємо. От тільки доп'ємо цю пляшку. За твою хворобу! — вигукнув Барік.

— Проти видавництва! — додав Рома, підіймаючи повну чарку коньяку.

Сон виявився теплим і безтурботним, як і належить бути сну. Молодий письменник плавав у густих ефірних оліях. У них він бачив спалахи фотокамер, чув вигуки репортерів, своє обличчя на телевізійних екранах, із його книгою фотографується Джордж Мартін, і всі ці нескінченні запити на зйомки фільму...

Всі ті козли зі школи, технікуму, з мікрорайону, які весь час знущалися з нього, які постійно принижували, реготали над його незграбністю, завалять свої хліборізки, коли побачать, ким він став. А всі ті пихаті кралечки, які насміхалися з його зізнань у почуттях, повзатимуть під ногами, благаючи про прихильність популярного письменника. Але максимум, на який вони зможуть розраховувати, — мити туалети в його власному котеджі. Він уже уявляв цей шикарний маєток у найдорожчому районі міста, з доріжками із каменю, живою огорожею, соковитою травою на газонах та величезним басейном. Власна прислуга і постійні банкети, на які з'їжджатимуться відомі люди.

Так, усе це буде, це все вже є — ось можна навіть доторкнутися. Рома тягнеться — і за сантиметр від доторку до нового життя він помирає.

«Якщо я помер, чому ж так болить голова? Мертві ж не відчують болю», — подумав Рома і прокинувся. Добре, що хоч у своєму ліжку. На цьому все добре і закінчувалось. Він насилу розплющив одне око, з рота стікала липка цівка слини, прямою розповзаючись по подушці. В поле зору потрапили дві порожні пляшки з-під коньяку і близько десятка пивних. Рома перевів тіло у вертикальне положення, почув, як вміст шлунку піднявся під горло, стиснувшись до розмірів тенісного м'ячика. Хлопець ледве встигнув добігти до туалету.

Марна справа — обіцяти собі більше ніколи не пити, особливо з похмілля. Таку істину Рома запам'ятав ще з технікуму. У ті роки молодий і не звиклий до алкоголю організм виводив із себе всю отруту, залишаючи жахливе відчуття болю та спустошення на цілий день. Проте вже на другий день цей стан забувався, і можна було знову накачуватись. І так по колу. У студентські роки організм пройшов справжнє загартування спиртовмісними рідинами та зробився несприйнятливим до їхніх руйнівних наслідків. Ба більше, алкоголь, як і кров, став незамінною та життєво необхідною рідиною в організмі.

Схилившись над унітазом, Рома думав про старість. Мабуть, це вона, бо похмілля щоразу видавалося все безпощаднішим.

Повернувшись у ліжку, вкритий дрібним гарячковим потом, він узяв телефон.

— Алло, Саня, — говорив Рома захриплим голосом, — я сьогодні на лікарняному... Так, щось із горлом... не знаю, може, ангіна... завтра точно буду.

На роботі вже звикли до такого хворобливого кадра в колективі. Особливо часто Рома «хворів» по понеділках, після нестримних недільних гулянок. Із ним проводили бесіди, намагались пояснити, що хоч і переживають за його здоров'я, та з легкістю замінять на здоровішого робітника. Рома не хвилювався. Він бачив оголошення, яке виставило його начальство на сайті з вакансіями: «Запрошуємо на посаду комірника чоловіка без шкідливих звичок». «Ха, — сказав тоді Рома, — і ще раз — ха! На шість тисяч гривень — і без шкідливих звичок?» Та з такими вимогами до кандидатів він сидітиме рівно аж до

самої пенсії і ніхто його не змістить. Почуваючись незамінною людиною, він дозволяв собі «хворіти» все частіше.

Закінчивши розмову з начальником складу, письменник відкинувся на подушку й заплющив очі. Прикрив їх рукою, щоб денне світло не в'їдалося крізь повіки. Рома почувався пасажиром із морською хворобою на кораблі: у голові паморочилось, шлунок, легені, кишки то здіймалися, то опускалися, то мінялися місцями. В роті відчувався кислий післясмак блювотиння.

Дзенькнув телефон. Рома подивився на екран і відкрив повідомлення в месенджері. То був Барік: «Ну як тобі?» — і посилання. Рома тицьнув на нього, і відкрилась сторінка в соцмережі: «РАК — не РОК. Остання книга онкохворого письменника». Рома не встиг толком роздивитися сторінку, як від Баріка прилетіло ще одне повідомлення: «Чувак, глянь скільки підписників! І це — тільки початок». Рома відкрив список підписників сторінки. П'ятсот.

Сторінка... п'ятсот підписників... РАК... Хлопець намагався пов'язати все це до купи, але давалося важко. Він знову заплющив очі, почав пригадувати події вечора. Змішані спогади просочувалися крізь головний біль, але дещо він таки зміг пригадати.

«Чорт, вчорашня розмова про книгу була не сном!» — збагнув Рома. Барік справді загорівся ідеєю видання книги. А от самому письменнику щось цей задум не видавався настільки захопливим, як учора. Можливо, відіграв роль його абстинентний стан, а можливо, ідея не була аж такою гарною. Може, навіть зовсім навпаки. Але Барік уже зрушив із місця, і зупинити той маркетинговий локомотив було майже неможливо. Це єдиний у світі локомотив, який живиться повітрям — повітрям, у якому вчувається запах грошей.

Рома підвівся з ліжка і почав міряти кроками кімнату. Він спробував придумати, як сказати другові, що то був п'яний базар, і дати задню. Але на думку не спадали жодні слова, які би сприйняв геній маркетингу. Задзвонив телефон, на екрані висвітилось «Барік».

— Ну чого мовчиш? — бадьорим голосом запитав друг, так, ніби то не він учора запивав коньяк пивом на пару з Ромою.

— Ти справді думаєш, що ми *так* продаватимемо мою книгу?

— Чувак, ми розбагатіємо на твоїй літературі, повір! — тій впевненості позаздрив би будь-який менеджер мережевого маркетингу

чи фінансової піраміди. Жоден опір не витримає такого натиску ентузіазму. Рома змирився.

«Зрештою Барік знає, що робити», — думав молодий автор майбутнього бестселера.

— Так, — продовжував торохтіти Барік, — я нічого не шарю в книжках і як їх видають, тому цим питанням займись ти. І давай швидко. В тебе бабки є?

Рома не встигав за ходом думок і швидкістю слів друга.

— Ну... трохи є. Баксів триста.

— Бери їх і на всі друкуй книги. Скільки їх вийде? — не вгавав Барік. Рома не витримав.

— Та вгомонись ти вже! У мене голова тріщить по швах, я нічого не розумію. Давай спочатку і коротко: що це за сторінка у «фейсі»?

— На підтримку книги хворого автора, — Барік замовк в очікуванні наступного запитання.

— Звідки там стільки підписників?

Барік мовчав.

— Ти тут?

— Зараз, момент! Я вискочу на вулицю, — прошепотів Барік, і в трубі почулося шарудіння.

— Я з нашого робочого акаунта замовив таргетовану рекламу сторінки. Мені не дають доступ до нього, але на корпоративі я вивідав логін і пароль в однієї дівулі. Чувак, на тому акаунті сті-і-ільки бабла, що вони й не помітять, що зникло пару сотень баксів.

— Ти заплатив за рекламу двісті чужих доларів? — у Роми відвисла щелепа. — Ти не помреш своєю смертю.

— Ой, мені це кожен минулий бос говорив. І що? Як бачиш, живий.

— Це колись погано скінчиться, колись ти вляпаєшся по самі помідори.

— Ти слово в слово говориш, як мій теперішній начальник. Окей, слухай далі. Підписників ставатиме більше дуже швидко, нам терміново потрібна твоя книга на папері, нам...

— Е-е-е, стій-стій! Куди знову розганяєшся? Ти реально нічого не шариш у книговидавництві, — Рома замовк на кілька секунд, думаючи, що, відверто кажучи, він теж нічого в цьому не шарить. Письменник розраховував на видавців, це вони мали займатися всіма

питаннями: редактурою, коректурою, версткою, дизайном, друком. Про самвидав він навіть не задумувався. — Там складний процес.

— Я одного разу носив у друкарню макет брошур для замовника. Так там нічого немає складного! Книга — те саме, тільки товща, — пояснив Барік. Рома з силою ляснув себе по лобі та скривився від болю в голові. Іноді його друг говорив настільки тупі речі, що Рома дивувався, як той взагалі школу закінчив.

— Там не все так само, — гаркнув письменник.

Із таким підходом до друку книги він хотів відмовитись від допомоги Баріка та сам спробувати без поспіху, без рекламних трюків із хворобою видати свою книгу. Але що далі з книгами робити? Він же не Барік, продавати, а точніше, напарювати, не вміє, і значить, надруковані книжки лежатимуть мертвими стосами в його квартирі. Йому хотілося власну книгу, та ще більше він мріяв, аби книги продавались, бо успішний письменник — не той, кого читають, а той, кого купують. Зі скреготом зубів Рома визнав, що співпраця з Баріком — неминуча.

— Отже, так, — почав письменник, — я займаюсь друком книги, на тобі лежить просування. У справи один одного носа не пхаємо.

— Як скажеш, — погодився Барік, проте Рома знав свого друга як облупленого: той все одно намагатиметься напхати своїх порад у його частину справи.

Під кінець дня так і сталося.

Рома із хворою головою та вивернутим шлунком намагався взятись бодай за щось, пов'язане з друком книги, але щойно він вводив у пошуку «видати книгу самому», як результати пошуку змушували його зневірятись. Ще стільки етапів необхідно пройти, стільки грошей і часу витратити, що руки мимоволі опускались, а бажання поступово згасало.

Саме в момент найбільшої зневіри у месенджер прийшло повідомлення від Баріка: «Ну як тобі?» — і фото. Рома придивився, й у нього вже вдруге за день відвисла щелепа. Фото дизайну обкладинки для його книги. Периметр прикрашали срібні ельфійські руни. На темному тлі по центру тисненням видавалася скеля, на якій своєю чергою ще більш рельєфним тисненням виступав амулет вогняного кольору на золотому ланцюжку. В нижній частині обкладинки горіли

літери з закарлючками, складені у два слова — «Король амулетів». А вгорі великими літерами — «РОМАН ГРИНЕВИЧ».

Рома, звісно, бачив свій текст — основу книги, але після побаченої обкладинки він відчув значення слів «*моя книга*». Ейфорія вдарила хвилею і забила дихання. «Ось як виглядатиме моє творіння на стендах книгарень і полицях домашніх та громадських бібліотек!» — подумав він, але вголос вимовив:

— Шоб я здох!

Рома схопив мобілку і набрав свого найліпшого, найріднішого, найдорожчого друга.

— Як тобі? — одразу запитав невизнаний геній маркетингу, а тепер — ще й дизайнер книжкових обкладинок.

— Чувак, у мене просто слів немає! Крутішої обкладинки я ніколи не бачив!

— Ну о-о-от, — протягнув самовдоволено Барік, — а ти «не пхай носа, не пхай носа»! Так би відвалив ще штуку гривень за дизайн.

— Ти сам зробив її? — запитав Рома. Барік трохи повагався перш ніж відповісти. Він міг збрехати, сказавши, що сам просидів цілий день у фотошопі, і таким чином вирости в очах Роми, а отже, перебрати на себе неформальне лідерство в цьому проєкті. Чи міг сказати правду, тим самим залишитись чесним перед своєю совістю і перед другом, доводячи всьому світові, що для Баріка дружба і правда — не порожні слова.

— Сам, — упевнено сказав Барік.

— Не тринди, — не повірив Рома.

— Ну добре. Це одна новенька дівуля з офісу. Вона працює дизайнеркою. Я їй сказав, що на пошту мені прийшло завдання від замовника на дизайн обкладинки книги. Пояснив їй у трьох словах, що треба зробити, й сказав, що бос любить, коли швидко і якісно працюють. Дизайнерка молоденька, вуха розвісила, а я їй і кажу: «Дивись, Ірино, впораєшся до вечора — це стане великим плюсом у вирішенні твоєї долі після закінчення випробувального терміну». Ну, і вона не покладаючи рук, не виходячи на обід, весь день і просиділа над обкладинкою. Їй, правда, завтра влетить, бо у нас робочий час трекається і скрінами з моніторів надсилається босу. Ото він завтра здивується, коли побачить, чим вона весь день займалася!

— Дівчині пощастить, якщо її не приймуть на роботу. Тоді не доведеться працювати з таким придурком, як ти, — сказав Рома і більш миролюбним голосом додав: — але дякую тобі. Що далі за планом?

Ситуація з обкладинкою настільки вразила Рому, що він забув про чітке розподілення обов'язків і повністю довірився другові.

— Ти говорив, у тебе триста баксів є. Бери їх, шукай друкарню і на всі гроші друкуй книги, тільки щоб якомога швидше.

— А як же редактура і коректура тексту? Його ж повинні перевірити. Ну, там на алогізми, анахронізми, тавтології, на синтаксичні та пунктуаційні помилки. Лише редактор візьме за роботу всі гроші, які є. Не буде за що друкувати книги.

— Не довіряй свій рукопис редакторам. Вони його так перекрутять — потім не впізнаєш. Ти — автор, і книга має виглядати тільки так, як ти її бачиш. А коректура... ну ти ж у ворді переглянув, червоним нічого не підкреслено?

Рома дивувався, звідки Барік знає таке про редактуру. Хоча і справді чув, що редактори — народ підступний: змінюють слово за словом, перетасовують речення, добирають синоніми — і от ти на виході вже маєш головного героя не маленького відважного добіта, а капризну принцесу ельфів.

— Так, перевіряв, нічого не підкреслено. А як же бути з версткою і кодом ISBN?

— На роботі є одна молоденька дизайнерка... — почав був Барік і затнувся. — Але щось мені підказує, вона більше не слухатиме мене. А код... що це за код? Він обов'язковий?

Рома закотив очі.

— Звісно, обов'язковий. Це ідентифікаційний код книги. Без нього книга — не книга.

— Тоді на триста баксів замовляй верстку, код і друк. Потім будемо додруковувати з зароблених бабок, — закінчив Барік і поклав слухавку.

«Так просто! Як йому постійно вдається вирішувати все настільки швидко?» — не розумів Рома.

Він сів за комп'ютер і почав шукати друкарні. Комбінував із пошуковими запитами, як тільки міг, доходив далі десятої сторінки в гуглі, випишував ціни, порівнював, прораховував. Знову повертався

розпач. На його триста баксів із кодом і версткою у нього виходило максимум п'ятдесят книжок. Всього-на-всього п'ятдесят! Ну що це за тираж? Із таким тиражем можуть навіть не дати ISBN.

Всередині жеврів маленький вогник надії на вихід із ситуації — зателефонувати Баріку та розповісти про біду. Він обов'язково все вирішить. Але прокинулась письменницька гордість. Рома думав: «Невже я такий нікчемний і безпорадний, що не можу розв'язати жодної проблеми?! Це ж, бляха, моя книга! Я повинен відкинути все це скиглення, взяти себе в руки та самотійно розрулити все це. Хоча б це». І після ще години нічного серфінгу інтернетом Рома знайшов саме те, що шукав.

Друкарня «Print LOX» друкує будь-яку кількість екземплярів, а верстка і всі необхідні коди входять у вартість ціни друку. Письменник не без радості порахував: його бюджету в триста доларів вистачить аж на тираж у двісті п'ятдесят примірників!

Записавши телефони й зберігши сайт друкарні в закладках, хлопець із почуттям виконаного обов'язку заснув. Він став на крок ближче до своєї мрії. Та що там на крок — він настільки наблизився до неї, що вже відчував запах аркушів, чув шурхіт сторінок, торкався свого імені на обкладинці.

— Зачекай-зачекай, я відкрию шампанське. Врубимо вдале музлу, — запропонував Барік. Хлопчачій екзальтації не було меж. Вони поставили останні запаковані в щільний пергаментний папір стоси зі свіжонадрукованими книжками. Десять пачок по двадцять п'ять книг акуратно стояли під стіною. Кожна пачка перев'язана мотузкою. Хлопці носились по Роминій квартирі. Барік дістав із серванта запилюжені кришталеві келихи. Письменник, не знайшовши ножиць, схопив ножа.

З колонок заграв скандинавський фолк, Рома натягнув мотузку лезом ножа, Барік стримував корок, що виривався з горлечка пляшки:

— Хочеш щось сказати? — запитав він в автора книги.

— Я?

— Так-так. Тобі треба щось задвинути, ну, типу, щось урочисте. Не щодня ж друкуєш книги!

Рома від хвилювання аж заляк.

— Ну, цей... — він зробив три глибокі вдихи, опановуючи себе. Слова в голові впорядковувалися і почали вибудовуватися в речення. Письменник набрав повні легені повітря:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ